

JAN KUČERA

Jan Kučera

TAJNÝ DENÍK RUSKÉHO LEGIONÁŘE

KAPITOLA 1. - „BENJAMÍNEK“ VLADIMÍR

Pojďme spolu otevřít „Tajný deník ruského legionáře,“ mého otce, který psal svým životem a svými skutky. Vkládal do něj svá největší tajemství, touhy a lásky v době, kdy se z chlapce stával dospělým mužem.

Přeneste se se mnou o sto let zpět v čase, do krásného letního dne roku 1910, na část Ukrajiny, která se od nepaměti nazývala Volyň.

S vědomím ruského cara Alexandra II., zejména po zrušení nevolnictví v Rusku po roce 1861, se Češi začali stěhovat do volyňské gubernie na západní Ukrajině za levnou a kvalitní půdou pod heslem „za chalupu grunt“! Za 1000 zl. bylo v Čechách 5 korců půdy, ale na Volyni bylo za 500 zl. 60 korců kvalitní černé půdy a 500 zl. zbylo na stavbu domu a roční obživu. V r.1868 přišlo prvních 135 rodin a za rok dalších 449 rodin, až se počet ustálil asi na 30 tisících duší.

Po cestě se loudali ze školy dva chlapci, z nichž ten starší se jmenoval Ioann Josefovič Kučera, zkráceně Váněčka Kučerů. Pojďme s ním prožít ty nejkrásnější i nejsmutnější chvíle jeho mládí a dospívání v muže!

Ano, je to tak, byl se mnou „benjamínek“ naší rodiny, to znamená nejmladší ze sourozenců, a dost jsem tím trpěl, že jsem jej musel pořád chránit a doprovázet! Proč? Protože hlavně

ukrajinské a ruské děti na něj pořád volaly: „Vladimírok-benjamínok“, když chodil ze Zubovčinské národní školy domů na statek. On se totiž hrozně bál nějakého toho šťouchance či pohlavku od spolužáků a já jej zase potřeboval jako pošťáčka mých milostných psaníček.

Já byl oproti němu slušný žák a učení mne bavilo. Pan učitel Špeller, shodou náhod můj kmotříček, mne jen a jen chválil a po ukončení školy, v mých patnácti letech, mi pomohl s přijetím na Pivovarskou školu v Radomyšli!

Ze všech možností, které mi v této oblasti obývané „volyňskými Čechy“ nabízel život, byla tato volba pro mne zdaleka nejvýhodnější. Pan sládek je v každém pivovaře ten první mezi vedoucími, to mi pan učitel pořád opakoval dokola, až jsem tomu sám uvěřil.

Dnes jdu ze školy naposledy, maminka mi dala novou vyšívanou rubášku, která mi moc slušela, a nejedna dívenka se za mnou ve škole otočila. V brašně mám výstupní vysvědčení z České národní školy, kam jsem dosud chodil. Měl bych být šťastný, ale opak je pravdou, pořád myslím na to, jak vyřešit svůj problém! Vladimír, o čtyři roky mladší nežli já, byl mým špiónem a pošťákem, když jsem dívkám ve škole posílal psaníčka a sháněl o nich informace.

Sluníčko krásně svítilo, heřmánek a mateřídouška omamně voněly z mezí a přede mnou byl nový život. Dětská léta skončila a já už jsem skoro dospělý.

Ale mám velký problém! Zamílovaly se do mne dvě krásné dívenky a já samozřejmě do nich. Češka Maruška a Naděnka, Ukrajinka z našeho statku. Pořád jsem zvažoval všechna pro i proti.

Marie byla o rok mladší nežli já a znali jsme se ze školy. Měla krásné hnědé vlasy spletené do dlouhého copu přehozeného přes levé rameno dopředu a neskutečně velké oči, v nichž by se utopil každý mladík. Na svůj věk měla už hezky souměrnou, skoro

ženskou postavu a vypadala starší, nežli byla, jako nějaká aristokratka. Pokaždé, když se naše pohledy setkaly, jsme oba zčervenali, až si toho ostatní začali všímat! Také jsme si už vyměnili několik psaníček, jejichž texty byly velmi nadějně. Jediný můj důvěrník byl benjamínek Vladimír. Ještě že jsem ve škole už skončil, ale co dál?

Nad'a byla o dva roky starší nežli já a měla světle hnědé vlasy na ramena zapletené do dvou rozpustilých účků, které rámovaly její kulatý slovanský obličej s krásně vykrojenými smyslnými rty a andělskýma očima, které ji dělaly mladší, nežli ve skutečnosti byla. Její již dokonale ženská postava byla korunována překrásně tvarovaným bujným poprsím, které její šněrovačka jen zdůrazňovala. Dvě šňůrky na halence, které měly uzavírat mašličkou její výstřih, se pořád nějak neposedně rozvazovaly, k velké radosti všech přihlížejících mladíků i mužů. Její až nepřirozeně úzký pas jen zdůrazňoval její krásně zaoblené široké boky. Tvář dítěte s tělem ženy, vražedná kombinace pro pubertálního kluka, jako jsem byl v tu dobu já!

Nejvíce se ale okolo ní točil můj starší bratr Václav, který jako budoucí dědic hospodářství s otcem řídil provoz statku. Naděnka měla svou blízkou důvěrnici a ochránkyni v mé sestře Ludmile, která mne měla moc a moc ráda a stala se takovým naším „poslem lásky“. Od ní jsem se dozvěděl, že Nad'a Václava ráda nemá, a kde jen může, tak jej odmítá! Za poslední rok jsem hodně vyrostl a nyní jsem skoro o hlavu vyšší nežli Václav s tatínkem.

Už jsem se s Nad'ou dvakrát sešel večer za statkem, s tichou pomocí našeho „anděla strážného“, mé sestry Ludmilky, kterou jsme oba dva uprosili! Sedli jsme si do trávy a já uslyšel v duchu hlas svého kmotra, jak mne nabádá, abych byl do své svatby „nepolíbeným panicem“!

Bylo to v mém životě poprvé, kdy jsem byl sám s mladou dívkou bez dozoru. Také to tak dopadlo! Dívali jsme se na májovou noční oblohu, kde zářila Halleyova kometa, a já o ní vyprávěl páte

přes deváté, jen abych se jí nemusel dotknout, nebo ji dokonce políbit. Když jsme se rozcházeli, tak se mne tiše zeptala, jestli se mi líbí? Ztuhl jsem, že by se ve mně krve nedořezal, a vykoktal jsem, že ano, že je krásná! Zasmála se a utekla do noci.

Když jsme se sešli podruhé, hned jsem ji vzal za ruku a rychle ji políbil. Hned mi ji vytrhla z dlaní a chvíli trvalo, než mi ji vrátila. Až za chvíli mi řekla, že se stydí za to, že má ruce tak hrubé od práce na statku. Hned na to jsem jí je zlíbal z obou stran!

Konečně jsem si ji mohl zblízka prohlédnout a nejvíce mne přitahovaly velikánské oči a i ty její rty byly úchvatné! Měsíc byl skoro v úplňku, tak bylo vidět jako ve dne, a ona si brzy všimla mého pohledu, který se od jejích rtů nemohl odtrhnout. Zasmála se a připomněla, že bych měl být jako hoch z lepší rodiny „nepolíbený“, což mne trochu zarazilo, ale když jsem se dozvěděl, že Václav si s tím hlavu nedělá a několikrát ji i ostatní děvečky, i proti jejích vůli, už políbil, tak jsem se také osmělil!

Celý svět se se mnou začal točit skoro tak, jako když jsem se poprvé tajně napil „samohonky“! Přestal jsem vnímat čas a zalilo mne takové štěstí, že jsem ani nevnímal své ruce, které bez úmyslu neplánovaně začaly bloudit po jejím těle. Proč zrovna teď musí být uzlík na šňůrkách, uzavírajících její výstřih na halence? Ale uzlík se mi podařilo rozvázat a já se poprvé v životě dotkl jejích krásně tvarovaných řader!

Co více si mohu od života přát? Byl jsem tak šťastný, jak jen kluk v mém věku vůbec šťastný může být! Poprvé jsem si uvědomil, že už rozhodně nejsem „nepolíbený panic“, ale každým okamžikem, když držím svou milovanou v náručí, dospívám v muže!

Po chvíli moje milá odstrčila mé nenasyté rty i mé zvědavé ruce a ukázala k východu, kde se už jasnila obloha. Za chvíli začne svítat a my jsme ani nezamhouřili oči. Podle toho i následující den vypadal. Oba jsme celý den zívali, já naštěstí ve škole, a proto si to naše zívání nikdo nespojil.

Cesta se mi zdála delší a delší... Kdo mi poradí? Ale co, školu jsem skončil a připadal jsem si tak dospělý a zmužnělý, že musím vše na světě zvládnout. No, a hlavně byly přede mnou vagace, školní prázdniny. I když budu muset pomáhat na statku, přesto mi jistě zbude dost a dost času na koupání v rybníce a na jiné letní radovánky!

Léto proběhlo jako všechna ta, co mu předcházela, a i ta, co jej následovala. Hlavní byly žně a po nich? No přeci dožínky, slavnost, na kterou se všichni mladí z celého okolí těšili! Stala se jen jedna mimořádná událost, která mi dala téma na přemýšlení!

Můj neodbytný bratr Václav zase chytil „mou“ Naděnkou do náručí a loudil na ní polibek a v tom je přistihl tatínek! Chytil jej za rameno a odvedl jej pryč. Ted' se mi hodil můj „skautský“ výcvik, který u nás vedl vojenský vysloužilce, starý Jemeljian. Plížil jsem se za nimi jako duch, až jsem byl tak blízko, že ač neviděn v setmělé stodole, slyšel jsem každé slovo!

Výslech zrovna začínal a Václav řekl na začátek to jediné, co v žádném případě říci neměl! Prohlásil, že se mu Nad'a moc líbí a chtěl by si ji vzít za ženu! Mlaskla facka ani jsem nic nemusel vidět a pak jsem slyšel kupodivu tichý tatínkův hlas: „Víš dobře, že jsi nejstarší, a statek bude jednou tvůj, no a tady na Volyni se žení a vdávají Češi jen mezi sebou. Pak budeš muset „vyplatit“ své sourozence. Nevěstu pro tebe mám již dávno vybranou, takovou, abychom spojili a rozšířili naše dvě hospodářství, rozumíš“? A neboj, je stejně pěkná, ne-li hezčí jak Nad'a! Bylo ticho, asi kývl? Za chvíli tatínek pokračoval: „Nad'a je krásná holka, líbí se všem i já se na ni rád podívám, ale dřív nebo později ji vyzkouší kde kdo, a to bys chtěl“

Tady to místní dělají jinak, vyberou jí za manžela staršího movitějšího chlapa, který si rád přihne a kterému na ní nebude časem moc záležet, no a pak, děj se vůle Boží!“ Cítil jsem, jak rudnu, a zrychlilo se mi dýchání! Václav jen chraplavým hlasem odpověděl něco v tom smyslu, že tohle by nesnesl. Na to mu

tatínek odpověděl: „Ty nevíš, co se všemi těmi místními ženštinami dělají dlouhé zimní večery, nezájem jejich věčně opilých manželů a samohonka, kterou jim pořád někdo nabízí? Copak to každou zimu nevidíš? Skoro každou, trochu hezkou, dřív nebo později tahle kombinace zlomí!“ Pak už bylo ticho a já se neslyšně vrátil na dvůr.

No, musím se zmínit o „skautingu“ v naší škole. Se spoustou českých knížek, které přiváželi naši krajané pravidelně cestující za obchodem do staré vlasti a na Volyň a doplňovali spolkovou knihovnu, se objevila i vlna knížek z „Divokého západu“, Máýovek, Zane Greyovek a mnoho podobných a toho využili učitelé z naší školy a ve spolupráci s válečným veteránem z rusko-japonské války Jemeljianem vytvořili oddíl mladých chlapců „skautů“, kteří se učili přežít v přírodě, plavat, maskovat se, plížit se, střílet a i základy zápasu a boxu. Později se naší „biblí“ a učebnicí stala knížka A. B. Svojsíka „Základy junáctví“, která se v roce 1912 objevila v naší knihovně, a Já i Vladimír jsme ji znali nazpaměť.

Ani ve snu mne nenapadlo, jak se mi všechny tyhle znalosti a dovednosti za pár let budou hodit! Ale nyní jsem se vzpamatovával z toho, co jsem tajně vyslechl. Měl jsem takový zmatek v duši, něco mne potěšilo, mnoho z toho, co jsem slyšel, mne ale krutě zranilo. Pravda je, že v jejím věku se dívky běžně vdávaly, a když jsem si představil jejího otce, matku již neměla, tak ten by ji za pár rublů slíbil komukoli, v tom měl tatínek asi pravdu.

Objevila se Ludmilka a tiše mi řekla, že mne bude Nad'a čekat na stejném místě. Málem jsem ji radostí objal. Ale v tom mne zahlédl tatínek, a jak byl asi v ráži s Václavem, zavolal si také mne.

Ale místo do stodoly jsme šli do parádní světnice. Tam už seděl pan učitel Špeller a jeho úsměv mi dodal klid a sebevědomí.

Poté, co jsme se přivítali, jsme si všichni tři sedli ke stolu a pan učitel mne chválil. Tatínek jen poslouchal, jaký jsem dobrý Sokol, ale nejvíce ožil, když učitel prohlásil, že jsem vyložený studijní typ a bylo by velkou škodou, pokud bych nestudoval dál!

Nic jsem nechápal, jen to, že mně vždy stačilo ve škole slyšet výklad jen jednou, a doma jsem se už nemusel učit. Všemu jsem rozuměl a vše chápal, o čemž svědčily samé „eminent“ na

mém vysvědčení. V necelých šestnácti letech jsem mluvil, psal a četl česky, rusky i ukrajinsky. Měl jsem ve škole základy francouzštiny a myslím, že bych už i rozuměl, ale co s tím vším dále?

Tatínek se na mne zadíval, pak mne poplácal rukou po rameni a oznámil mi, že plánuje po mém absolvování Pivovarské školy mou cestu do staré vlasti! Až se mi hlava zatočila. Snil jsem o cestě do Kyjeva, kde jsem ještě nikdy nebyl, ale Čechy, a dokonce Praha? Pak pokračoval s tím, že existuje možnost praxe pro absolventy školy. Po jejím absolvování mají právo založit a provozovat vlastní pivovar! Při každém slovu se mi upřeně díval do očí, co já na to? Jen jsem se usmál a zeptal se, kde bychom vzali tolik peněz na výstavbu a provoz vlastního pivovaru?

Tehdy jsem se dozvěděl, že pan učitel jedná se skupinou nejbohatších sedláků o vytvoření Družstva spolumajitelů. Sedláci by měli odbyt na svůj ječmen, ze kterého by se dělal slad, a chmele se u nás pěstuje dost. Ale co je hlavní! Všichni do plánovaného družstva půjdou jen s podmínkou, že pivovar bude řídit a provozovat jeden z nás, volyňský Čech, a ne nikdo cizí!

Cítil jsem, jak rudnu, ale pak jsem se zvedl, podal tatínkovi ruku, jako bych byl už dospělý, a řekl krátce: „Tak do toho jdu!“ Špeller také vyskočil a zvolal na tatínka: „Říkal jsem vám to?“ Tatínek mne objal a viděl jsem, jak se mu oči zalily. To jsem viděl poprvé! A jen dodal, jak bude šťastný, když jeho životní sny naplní jeho děti!

I maminka plakala a mne napadlo, zda není větší štěstí být správcem pivovaru než vlastnit statek jako prvorozený? No, a když jsem si vybavil ředitele a zároveň hlavního sládka nedalekého pivovaru Stacha, jak se mu všichni klaní, zdraví jej už na dálku, tak se mi až zatočila hlava.

Ale také mi po zádech přeběhlo takové mrazení, ano, můj soukromý život a mé osobní plány budou muset počkat. Přesto jsem neváhal a už jen představa mé cesty do Prahy na praxi překonávala všechny mé dosavadní sny a touhy!

KAPITOLA 2: DOŽÍNKY- TANEČNÍ ZÁBAVA!

Naše debata o mé budoucnosti již neměla žádné pokračování a za pár týdnů mi již připadala jako sen. Ale v patnácti člověk nebere nic vážně! Žně dopadly dobře, stodoly byly plné, sedláci z okolí jezdili s plnými vozy uhradit své dluhy ze zimy v naturáliích. Ale mne nejvíce zajímaly dožínky. Také jsem sondoval u sestry, co je nového mezi bratrem a mojí tajnou láskou?

Když jsem se znova ptal, tak se jen usmála, a mne zalil krásný pocit. Nečekal jsem na nic a hned večer jsem si sjednal schůzku u rybníka. Doma mne ale zdržel hoch, který už rok chodí na stejnou školu, na kterou v září nastoupím, a jeho informace pro mne měly cenu zlata. Utíkal jsem po jeho odchodu na schůzku přes remízek, kde jsem klopýtal přes spousty vývrátů, ale bylo to kratší. Přesto jsem přiběhl pozdě.

Na břehu jsem uviděl jen hromádku šatů a nebyl jsem schopen nastalou situaci rychle zpracovat do důsledku. Jen jsem ze sebe shodil rubášku, kalhoty a už jsem byl ve vodě. Byla krásně teplá, jak se ochlazoval vzduch. Věděl jsem, že má láska bude někde u kraje, kde stačila, neuměla totiž plavat. Najednou se voda rozčeřila a já ji viděl ve svitu hvězd, jak vystupuje z vody. Věděl jsem, že je krásná, ale nahá a ve svitu měsíce mi připadala jako řecká bohyně, o kterých jsme se učili ve škole. Rychle jsem plaval k ní, ale když jsem se vydrápal na břeh, už si jen zapínala živůtek a já? Stál jsem před ní nahý! Když jsem si to uvědomil, rychle jsem se otočil a zmizel ve tmě a za chvíli jsem se vrátil již oblečený. Přesto jsem byl celý mokrý a začalo mi být docela zima. Naděnka

se stačila utřít a nyní na mne přehodila teplý šál, který ženy nosily v zimě na hlavě a ramenou.

Chvilí čekala, a když jsem mlčel, tak se sama zeptala, co je na tom pravdy, že po studiích odjedu na praxi do ciziny? Já se jen zasmál, chytil ji do náručí a řekl: „Co bude za roky studií? To nikdo neví!“ No, a měl jsem pravdu... Trochu se uklidnila a oba jsme se radovali, jak z naší samoty, tak i z toho, že se Václav stáhl a už Nadě dává pokoj. Byli jsme jak dvě malá mazlivá koťátka, každý dotek, každý polibek jsem si musel tvrdě vybojovat, snad proto byly naše schůzky tak krásné a čisté!

Ano, to víte, že bych se s ní rád pomiloval! Byl jsem kluk z vesnice a vše jsem o tom věděl! Viděl jsem, jak se připouští berani, býci či hřebci. Také jsem viděl řadu opilých ukrajinských párů, které si místo moc nevybíraly, a ani si neuvědomily, že by je nějakí zvědaví kluci mohli pozorovat, a tak se trochu i přiučit. Ale bál jsem se, že jí zkažím nechtěným těhotenstvím život! Dobře jsem věděl, jak svobodné matky ve vesnické společnosti přežívaly. Aby jejich dítě nehladovělo, byly ochotné k čemukoli! Svatbu by mi rodiče po tom, co jsem slyšel rozhovor otce s Václavem, určitě nepovolili. No, a nic špatného jsem pro svou lásku rozhodně nechtěl!

Když jsme se vzájemně trochu „nasytili“ polibky, začali jsme se bavit o blížících se dožínkách a večerní taneční zábavě. Poprvé si přede mnou klekla a prosila mne, abych si s ní zatančil jen jednou, a to co nejpozději, kdy už budou všichni opilí, anebo raději vůbec ne. Byl jsem smutný, ale její argumenty byly tak logické, že jsem nemohl, než jen souhlasit. Tančit jsem uměl, protože v rámci Sokola jsme měli i taneční kurs, a tam jsem kvůli děvčatům rád chodil. Ten večer jsem poprvé šel domu ze schůzky smutný, ale možná že tím je vyřešeno, s kým budu tančit celý večer? No, přeci s Marií!

Tatínek byl po žních moc spokojený. Úroda byla nadprůměrná, všichni jeho dlužníci vše, včetně úroků, zaplatili a já se dočkal svého prvního fraku. Šil mi ho krejčí z Radomyšle na míru a seděl mi jako ulitý. I má milovaná Naděnka dostala starší šaty od mé drahé sestry, jen si je musela nechat upravit, přes prsa jí byly moc úzké. Byla to moje první velká dožínková zábava. Loni jsem jen s kluky koukal okny a sledoval děvčata z naší školy. Ty jejich maminky předváděly potencionálním ženichům už od třinácti let.

Ještě jsem na frak nebyl zvyklý a cítil jsem se v něm až moc sešněrovaný, ale už předjela bryčka. My nastoupili a už se jelo. Tak veliký sál jsem viděl zevnitř poprvé. Češi se od Rusů a Ukrajinců lišili na první pohled. My byli v černých fracích nebo v sokolských krojích a Rusové s Ukrajinci v uniformách vojenských, anebo úřednických. Hudba přijela až z Kyjeva, velký orchestr. Připadal jsem si jako na nějakém plese v Kyjevě, nebo dokonce v Moskvě, kam každou chvíli vstoupí celý dvůr v čele s carskou rodinou! Hledal jsem v záplavě lidí známé tváře, ale marně. Mezi tím jsme si sedli na velmi dobrá místa, odkud bylo dobře vidět na parket. Tatínek objednal pití - pro nás pivo a pro dámy víno. Bylo vidět, že sál je vyprodaný. Zábavu zahájil náš starosta, poděkoval gubernátorovi z Kyjeva v ruštině, ale samotný ples zahájil v češtině, a sklidil bouřlivý potlesk celého sálu. Pak spustila hudba a já požádal svou milou sestřičku v krásných nových šatech o první tanec. Byla vždy drobnější postavy, a tak jsem ji v náručí při tanci ani necítil.

Slušelo nám to, proto se na nás oba rodiče se zalíbením dívali. Po prvním tanci se Ludmilce do tanečního pořádku začali zapisovat mladíci v takovém počtu, že si pořádně celý večer ani nesesla. Ruské a ukrajinské slečny a dámy taneční pořádky neměly. Naši chlapci říkali, že je nemají, protože by se jim tam

nikdo nezapsal. Česká děvčata byla již od pohledu hezčí a také byla věčně v kole. Po prvním tanci jsem konečně objevil Marii s rodiči, seděli nedaleko nás. Když dohrála hudba, ani jsem nestačil Ludmilku doprovodit ke stolu a už jsem pospíchal k Marii.

Když mne uviděla, jak jdu k jejích stolu, zrudla a já také. Uklonil jsem se jejím rodičům, představil jsem se a požádal o její taneční pořádek. Když rodiče viděli ruměnec na našich tvářích, asi jim bylo vše jasné, tak mne ani netrápili nuceným hovorem a trapnými otázkami. Jistě moji rodinu, nejméně z doslechu, znali.

Já si vzal taneční pořádek a napsal jsem své jméno přes dvě stránky a vrátil jsem jí jej. Zrovna začali hrát a já požádal rodiče a poté i Marii o tanec. Měla krásné růžové krajkové šaty s krajkou až na krk, vlasy vyčesané do krásného drdolu, aby vynikl její dlouhý labutí krk. A už jsme byli konečně v kole.

Valčík jsem miloval, tak mi chvílemi připadalo, jako bychom ani neměli nohy a jen pluli na vlnách ohromného víru v nějaké loďce. Marie chvílemi zavírala oči a bylo vidět, že si tanec užívá plnými doušky. Přesto jsem se jí zeptal po prvním tanci, jestli jí nevadí, že bude skoro celý večer tančit jen se mnou? Jen mi zašeptala do ucha: „Váněčko, blázínku, nic jiného jsem si nepřála a moc jsem se za to modlila.“ Pak se mne ještě ptala, jak mi doma říkají? Já odpověděl, že Váňa nebo Jenda, tak se usmála, a od té chvíle mi říkala Jeníčku.

Někdy se čas vleče, že je k nepřečkání, ale někdy letí jako splašený kůň. No, a to byl případ tohoto večera. Asi po hodině jsem šel na chvíli ven a ve dveřích jsem viděl Nad'u. Až jsem tu mou hodnou sestřičku málem proklel! Ty její šaty Nadě seděly jak ulité a okolo ní kroužek uniforem. Hned mi bylo jasné, že dnešní večer si nezatančíme. Na plese byl dokonce i fotograf a krom jiných si vybral i Naděnkou a udělal jí foto, které bylo jen a jen pro mne.

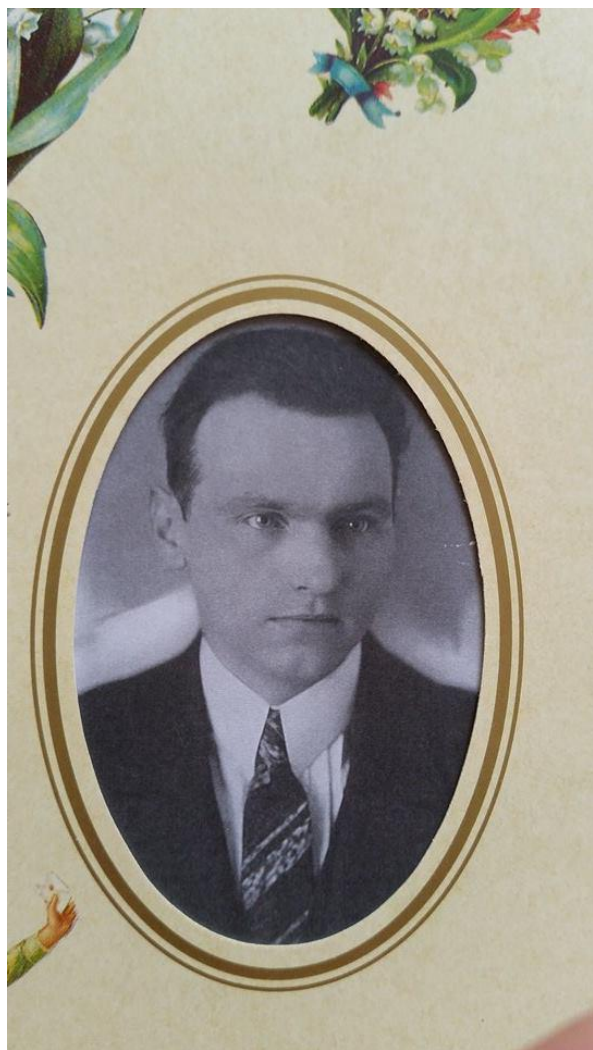
Odjížděli jsme dlouho po půlnoci a myslím, že byli všichni spokojeni a já šťastný.

Marie foto atelier.

Marie foto na její přání.

Sládek Kučera kolem roku 1924.